

DIVERTISMENT DE EPOCĂ ÎN FOCȘANI ÎNTRE ANII 1876 - 1902

Horia Dumitrescu

În ultimul sfert al veacului al XIX-lea, între localitățile în care se juca teatru se număra și orașul de pe Milcov.

Datorită actorului bucureștean Ioan Lupescu, Focșanii au cunoscut o activitate teatrală permanentă începând din toamna anului 1873, când Teatrul ce purta numele ctitorului său, și-a deschis porțile. Timp de aproape trei decenii, pe scena Teatrului Lupescu s-au prezentat zeci de piese, iar cei mai mari actori ai vremii au susținut spectacole memorabile care au contribuit la cultivarea gustului artistic al focșănenilor: Matei Millo, Aristizza Romanescu, Ion și Alexandru Vlădicescu, I.D. Ionescu, Fani Tardini, Ștefan Iulian, Grigore Manolescu, Mihail Pascaly, Agatha Bârsescu etc.¹

Documentele de arhivă ne oferă însă și informații prețioase despre spectacole de alt gen, la care erau prezenți locuitorii Focșanilor, după gustul și stare materială ale fiecăruia. Mai puțin pretențioase decât reprezentațiile teatrale, aceste spectacole se desfășurau în diferite locuri din oraș și reușeau să adune un număr suficient de spectatori sau curioși, dovadă fiind faptul că unii dintre rtiștii ambulănți reveneau la Focșani, de ori câte ori considerau necesar acest lucru.

Spectacolele acestea cuprindeau o gamă variată de oferte care se confundau, uneori, cu neobișnuitul, ineditul sau bizarul.

O selecție atentă a documentelor de arhivă ne permite

---

¹ Horia Dumitrescu, I. Iliescu, *Ctitori de teatru: Ioan Lupescu și Gheorghe Pastia*, Editura Pallas, Focșani, 2002, p. 35 - 42

prezentarea acestora în intervalul de timp cuprins între anii 1876 - 1902 și contribuie la înțelegerea modului în care focșănenii puteau să-și petreacă timpul liber și să-și satisfacă, mai mult sau mai puțin, gusturile sau curiozitatea.

1876

9 august 1876. Cererea adresată primarului de Leonce Bellay de a da, a doua zi, în Grădina Publică „o reprezentațiune de velociped și echilibristică cu antren”². Oferea în beneficiul Comunei suma de cinci franci.³

14 august 1876. Circul Jean Gautier solicita Primăriei aprobarea pentru 15 reprezentații, pe locul lui Vidrașcu, lângă proprietatea lui Aristide Vasilescu.⁴ Pentru fiecare reprezentație oferea 10 franci, sumă neacceptată de Primărie. La 18 august 1876, Jean Gautier adresa prefectului o cerere pentru ca spectacolul său „cu un mic circ de dresarea și alergarea cailor”⁵ să fie impozitat mai puțin: „Cu mult regret, Domnul Primar nu voesce a-mi lăsa mai puțin din 30 franci pentru fiecare șerată. Și deși am dovedit Onor. Primăriei că acum 2 ani n-am plătit mai mult decât fr.10, cu toate acestea Onor Primăria nu voesce a lua în considerațiune taxa deja primită în anul '874”⁶.

Taxa fixată de Primăria Focșani a rămas neschimbată, așa încât pentru spectacolele din zilele de 21 - 26 și 28 - 31 august 1876, Jean Gautier a vărsat la casieria Primăriei câte 30 franci pentru fiecare reprezentație.⁷

---

² Arhivele Naționale Vrancea, fond Primăria orașului Focșani, dosar nr. 20/1876, f. 7

³ *Ibidem*, f. 8

⁴ *Ibidem*, f. 13

⁵ *Ibidem*, f. 16

⁶ *Ibidem*

⁷ *Ibidem*, f. 18-19, 21

6 mai 1883. F. Saleron solicita autorizație pentru „*reprezentării de cafe șantan fără antre în grădina paradisu*”²³

17 mai 1883. Gustav Paul cerea autorizație pentru „*punerea în vederea publicului a instrumentului „Phonographul*”²⁴

17 octombrie 1883. I.Reghins solicita autorizație pentru „*reprezentării de prestidigitatură și ilusionist în localul Dlui S. Herman*”²⁵.

27 octombrie 1883. Heiman Griler solicita autorizație pentru o „*panoramă*”²⁶, pe durata a 8 zile, pe locul viran de lângă Tipografia Cremlîter.

24 noiembrie 1883. Alois Kargea solicita autorizație pentru „*câteva reprezentării magice*”²⁷ în sala Hotelului Herman.

1885

4 aprilie 1885. Nicolas Noël cerea ca, începând din 6 aprilie, timp de 8 zile, să prezinte „*în salonul meu de panoramă o damă în greutate ca de 375 livre*”²⁸

25 aprilie 1885. Costache Ion solicita autorizație pentru ziua de 28 aprilie, pentru „*jocuri de păpuși*”²⁹, în Piața Pescăriei, culoarea verde.

4 iulie 1885. Ede Braun solicita autorizație pentru „*un muzeu anatomic și panoramă*”³⁰ pe locul viran de lângă Tipografia Kremnitzter. Reprezentațiile au avut loc în zilele de 8 - 18 și 20 - 21 iulie.³¹

---

²³ *Ibidem*, f. 10

²⁴ *Ibidem*, f. 12

²⁵ *Ibidem*, f. 17

²⁶ *Ibidem*, f. 19

²⁷ *Ibidem*, f. 21

²⁸ *Ibidem*, dosar nr. 61/1885, f. 1

²⁹ *Ibidem*, f. 3

³⁰ *Ibidem*, f. 5

³¹ *Ibidem*, f. 7-15

9 august 1885. Celesta Rosi și Bertan Josefini solicitau autorizație „să dea jocuri cu maimuțe și paseri pe stradele orașului timp de 15 zile”³²

3 octombrie 1885. Trupa I. Bondic sosea la Focșani pentru „câteva reprezentații magice”³³

22 octombrie 1885. Franz Papp solicita primarului N. Săveanu autorizație pentru „reprezentații de café șantan în sala Hotelului Treandafil”³⁴.

21 noiembrie 1885. Matula și Klein solicitau autorizație primarului T.C. Săndulescu pentru „4 reprezentații de gimnastică și varietăți în sala Teatrului” (Lupescu)³⁵

1886

13 mai 1886. Rosa Waugham cerea autorizație pentru „câteva reprezentații de teatru cu câini în Grădina Cuntzelman din oraș”³⁶

1887

28 februarie 1887. Georges Bungare solicita autorizație pentru „a deschide un joc de tragere la tir cu puști cu aer comprimat pe locul din capul Bulevardului la șosea zis Petrele de moară unde intrarea oricărui este liberă.”³⁷

15 aprilie 1887. Eduard Braun revenea în Focșani și solicita autorizație pentru „a deschide o menajerie și panoramă, exercitând această meserie în acest oraș timp de zece zile”³⁸.

17 septembrie 1887. Alicsandru Inglezu și Gheorghe Ion

---

³² *Ibidem*, f. 20

³³ *Ibidem*, f. 26

³⁴ *Ibidem*, f. 29

³⁵ *Ibidem*, f. 27

³⁶ *Ibidem*, dosar nr. 21/1886, f. 7

³⁷ *Ibidem*, dosar nr. 22/1887, f. 4

³⁸ *Ibidem*, f. 8

„exercitând specialitate de gimnastică pe frânghie cu distincție de oricare gimnastică făcând niște figuri nereprezentate până azi de nici o trupă”³⁹ solicita autorizație pentru câteva reprezentații în Grădina Publică Sf. Ioan.

21 septembrie 1887. Hristache Andreescu solicita autorizație „voind a expune vederei publicului pe Omul „Totovat” în localul dlui C. Antonescu de pe Strada Mare”⁴⁰.

1893

3 martie 1893. Vasile Avrămescu solicita autorizație pentru „a așeza o pânză în care voesc a face o țintă cu belciuge în acest orașu culoarea de roșu pe proprietatea dlui C.Hristodorescu”⁴¹.

13 martie 1893. Trupa ecvestră Cesar Sidoli ce „am avut onoare a debuta înaintea M.S.Regelui și AALL Prințu și Princesei”⁴² solicita autorizație pentru a clădi un circ provizoriu cu pereții de scândură și acoperământul de pânză groasă pe locul viran situat pe strada Gării, proprietatea lui Grigore Pruncu. Solicitantul intenționa ca reprezentațiile să dureze 30 - 40 zile⁴³. Inginerul comunal a prezentat primarului un Referat care cuprindea condițiile obligatorii de desfășurare a reprezentațiilor.

„Natura construcțiunei va fi de scânduri pentru pereți cu învelitoare de pânză. Ca dependenți se îngăduie una casă pentru bilete, una casă pentru bufet și unui grajd pentru adăpostirea cailor care vor fi întrebuințați în ziua de reprezentațiune în mărime de 15 m/4 m, precum și o garderobă de 10 m/4 m, toate construite în mod provisor din scânduri. Construcțiunea cercului va fi solidă și locurile pentru public dispuse comod cu spațiul necesar circulației și trei uși pentru

³⁹ Ibidem, f. 13

⁴⁰ Ibidem, f. 14

⁴¹ Ibidem, dosar nr. 22/1893, f. 1

⁴² Ibidem, f. 2

⁴³ Ibidem

eșire, largi de cel puțin 2 m. Iluminarea cu petrol este interzisă și se impune iluminarea cu ulei de rapiță.”⁴⁴

1 Iunie 1893. Elias Margulies cerea autorizația pentru „*a practica arta ce am „studii fisiognomice” și arta „mnemonică” (ținere de minte)*”⁴⁵ timp de 15 zile.

7 iunie 1893. Prof. Giacomo Merighi - „*areonanta e costruttore d'areostata*” – domiciliat în Galați, str. Sf. Dumitru nr. 18, solicita autorizație pentru o reprezentațiune aeronautică „*cu uriașul meu balon*”⁴⁶. Balonul se numea „*Roma Antică*” și avea dimensiuni impresionante: înălțimea – 70 picioare și circumferința – 140 picioare⁴⁷. După reprezentații la Botoșani, Giurgiu, Ploiești și Galați⁴⁸, prof. Merighi dorea să susțină o reprezentație la Focșani, duminică, 13 iunie 1893, ora 17,00 în Grădina Publică Sf. Ioan.⁴⁹

Autorizația Primăriei Focșani cuprindea unele condiții impuse prof. Merighi: „*locul unde are să umfle balonul trebuie să fie deschis, neîngrădit, spre a putea fi văzut de publicul din grădină, să aibă un număr îndestulător de oameni pentru ținerea balonului până la umflarea lui, pentru ca nu ca din această cauză să ocazioneze nici o nenorocire chiar în grădină, observând de asemenea ca să ia toate precauțiunile necesare ca atât ascensiunea cum și coborârea să fie făcută după regulile științei*”⁵⁰. Primăria Urbei Focșani s-a implicat în vânzarea biletelor, deoarece „*după scăderea cheltuielilor jumătate are a fi în folosul inundațiilor*”⁵¹ ce avuseseră loc la Adjud. Din Procesul-verbal încheiat după reprezentație, Primăriei i-au revenit 453,45 lei,

---

⁴⁴ *Ibidem*, f. 2 verso - 3

⁴⁵ *Ibidem*, f. 6

⁴⁶ *Ibidem*, f. 4

⁴⁷ *Ibidem*, f. 5

⁴⁸ *Ibidem*, f. 9

⁴⁹ *Ibidem*

⁵⁰ *Ibidem*, f. 9

⁵¹ *Ibidem*, f. 15

iar în contul Comitetului Central, ca ajutor inundațiilor, au intrat 400 lei.⁵²

20 iulie 1893. Athanase Popa Ion se adresa Primăriei Focșani cu cererea de „*a așeza telescopul meu astronomic cu aparatul de proiectiuni luminoase sau instructive*”⁵³, pe Strada Mare, în localul lui Costache Hristodorescu..

25 august 1893. I. Braun solicita autorizație pentru a instala pe Strada Mare, culoarea roșie, pe locul lui C.Cristodorescu „*un muzeu și panoramă*”⁵⁴ pentru o lună de zile

29 august 1893. S. Șvaițer se adresa prefectului în scopul obținerii autorizației „*pentru o reprezentatie pirotehnică în grădina publică*”⁵⁵. Jumătate din suma încasată se dădea „*incendiaților din Târgul Adjud*”⁵⁶ Prefectul va înainta cererea primarului Tzanu la 4 septembrie.⁵⁷

7 septembrie 1893. Carol Berlhaupt solicita autorizația pentru „*a deschide un circ de purici*”⁵⁸ pe locul lui Alecu Ștefănescu.

1902

17 ianuarie 1902. Ecaterina Braun s-a adresat Primăriei Focșani pentru a-i permite instalarea unei menajerii pe proprietatea lui Ion C. Burghelescu din strada Liceului vechi nr. 19⁵⁹.

Rezoluția de pe cererea sa specifică faptul că „*se va da autorizarea legală cu îndatorire a fi liniște în timpul cursurilor de la*

⁵² *Ibidem*, f. 19

⁵³ *Ibidem*, f. 23

⁵⁴ *Ibidem*, f. 26

⁵⁵ *Ibidem*, f. 28

⁵⁶ *Ibidem*

⁵⁷ *Ibidem*

⁵⁸ *Ibidem*, f. 29

⁵⁹ *Ibidem*, dosar nr. 22/1902, f. 4

*Școala Secundară de Fete*⁶⁰

Inginerul comunal Mihăileanu a prezentat Referatul nr. 22/19 ianuarie 1902 care cuprindea următoarele:

„1) *Atât manejul de zăbrele de fier, cât și cuscele animalelor să fie cât de des văzute și controlate, atât de directorul menajeriei, cât și de dresorul animalelor spre a se asigura dacă ele sunt în tot momentul în bună stare.*

2) *Pentru hrana animalelor, vitele ce se vor procura să nu se tae pe locul unde este instalată menajeria, ci pe locul care se va destina de Dl.Dr. Veterinar al orașului.*⁶¹

3) *Murdăriile animalelor, gunoaielor etc. se vor ridica zilnic de serviciul de curățirea gunoaielor al comunei, în schimbul unei taxe ce se va plăti comunei.*

4) *Locul rezervat pentru public va fi despărțit de acel pe care se află cuștile și manejul, astfel ca să facă imposibil o apropiere prea mare cu o atingere cu mâna a publicului de animale.*

5) *În tot timpul cât publicul va vizita menajeria, Dl. Director va avea un om însărcinat cu supravegherea, și în fine*

6) *Pentru orice accident s-ar întâmpla, fie din orice cauză, comuna nu-și ia nici o răspundere, decât singurul răspunzător fiind Dna Proprietară și Directorul menajeriei*⁶².

La 21 ianuarie 1902, Primăria i-a eliberat Ecaterinei Bram autorizația nr. 364, cu respectarea condițiilor stabilite de inginerul comunal.⁶³

14 martie 1902. Elisabeta Erimescu din Focșani care să așeze „un csot di pânză pentru diferiti jocuri de scamatorii”⁶⁴ în strada Centrală nr. 50, pe locul viran al lui Marcu Constantin „de acum până

---

⁶⁰ *Ibidem*, f. 4 verso

⁶¹ *Ibidem*

⁶² *Ibidem*, f. 6

⁶³ *Ibidem*, f. 5

⁶⁴ *Ibidem*, f. 20

pe 24 aprilie a.c.”⁶⁵

10 aprilie 1902. Zoița Avram și Gh. C. Aslan cer autorizație pentru „a pune în funcțiune atât dulapul cât și călușei de pe proprietatea mea din str. Vergului”⁶⁶ de Sfintele Sărbători.

Din nou, inginerul comunal Mihăileanu a fixat condițiile pentru eliberarea autorizației:

„1. Dulapul nu va funcționa decât atunci când toate polițele vor fi încărcate și pe cât posibil conducătorul va căuta să echilibreze polițele din aceleași răscruci nefiind permis a se așeza mai mult de două persoane în o poliță.

2. Fiecare poliță va avea dinainte o vergea de fer mobil care să poată opri căderea

3. Este cu totul interzis a se încărca polițele cu copii mai mici de șapte ani, fără ca să fie cineva alături ca să aibă grijă de ei. De asemenea nu este permis încărcarea polițelor cu persoane care nu sunt în starea lor normală.⁶⁷

4. Dulapul va fi pus în mișcare de 4 oameni care vor fi în de aproape supravegheați de un conducător, pentru ca mișcarea să se facă în mod regulat și nu prea repede, iar opririle să se facă încet și fără zguduiri.

5. Petiționara este obligată ca îndată ce s-ar semna în timpul funcționării cel mai mic defect sau stricăciune sau în fine orice altă cauză care să pună în nesiguranță persoanele care sunt în dulap, să îl oprească imediat și să ia măsuri de reparare, după care apoi va veni să înștiințeze Serviciul Technic pentru a merge să constate modul în care s-a reparat.

6. Dulapul nu va putea funcționa decât până la apusul soarelui.

7. Orice accident provenit fie din neglijență, fie din neîndeplinirea condițiilor impuse mai sus, cade în sarcina petiționarei

⁶⁵ Ibidem

⁶⁶ Ibidem, f. 26

⁶⁷ Ibidem, f. 23 verso

*care va fi direct răspunzătoare, Primăria neluându-și nici un fel de răspundere*⁶⁸

10 aprilie 1902. Elisaveta Erimescu solicită din nou permisiunea de a „*așeza un cort de pânză pentru diferite jocuri de scamatorii*”⁶⁹ pe locul lui Năstase Andrei din strada Câmpului Lefteriu, vis-à-vis de Banca Aslan, în perioada 14 aprilie – 14 mai 1902⁷⁰

22 aprilie 1902. Iancu Ilie solicită autorizație pe perioada 1-12 mai pentru instalarea „*unui dulap cu căișori*”⁷¹ în Pădurea Crângu-Petrești, partea comunei, „*pe terenul ce mi s-a dat și anul trecut cu dispensă de plata locului și taxa de orice*”⁷² deoarece „*nu trag mare folos decât scoaterea existenței*”⁷³

25 aprilie 1902. Elisabeta Irimescu vrea pentru 1 Mai, ca în Crâng să instaleze „*un cort barată de pânză cu lucruri comice de distrat onor public*”⁷⁴

4 iunie 1902. Circul C. Henry „*în noul său sistem de circ transportabil, cu toate dependențele care vor fi luminate cu electricitate având propriile sale motoare și mașini electrice*”⁷⁵ a ajuns în Focșani. Circul, care cuprindea 120 de persoane și circa 100 de cai, efectua un turneu prin toate reședințele de județ. Prin Autorizația nr. 4215/5 iunie 1902 se fixa taxa legală pentru fiecare zi de reprezentatie, la care se adăuga abonamentul pentru gunoiul ce se va scoate de la grajduri de Serviciul de Salubritate.⁷⁶

29 iunie 1902. Ecaterina Braun, prin cererea nr. 5961, solicita

---

⁶⁸ *Ibidem*, f. 25

⁶⁹ *Ibidem*, f. 28

⁷⁰ *Ibidem*

⁷¹ *Ibidem*, f. 29

⁷² *Ibidem*

⁷³ *Ibidem*

⁷⁴ *Ibidem*, f. 31

⁷⁵ *Ibidem*, f. 49

⁷⁶ *Ibidem*, f. 50

autorizație pentru a instala „*un muzeu și scrânciob*”⁷⁷ în strada Liceului, vis-à-vis de bancă.

9 august 1902. Pierre Solomon „*voind a instala în acest oraș un fotoplastic imperial după modelul celor din București, Iași, Brăila, Craiova și Ploiești*”⁷⁸ solicita autorizație. Intenția sa era să instaleze „*fotoplasticul imperial*” în prăvălia de pe Strada Mare a Unirii nr. 242, pe timp nelimitat.⁷⁹

9 decembrie 1902. Herșcu Grunberg cerea autorizație pentru „*o instalație de patinaj*”⁸⁰, pe terenul din str. Plevnei, proprietatea lui Victor Puiu.

---

⁷⁷ *Ibidem*, f. 56

⁷⁸ *Ibidem*, f. 62

⁷⁹ *Ibidem*

⁸⁰ *Ibidem*, f. 75